

Op die 3de juli zei van Kleffens dat hij 'de figuur van een missie' (d.w.z. van een delegatie) 'verwerpelijk' achtte, en was Steenberghe 'niet vóór missie, wel voor verplaatsing meerderheid', waarop Gerbrandy (zonder, menen wij, ook maar een moment te geloven in wat hij zei) betoogde dat de bedoeling van zijn voorstel was, 'het oorspronkelijk besluit van de raad' (het besluit van 26 juni) 'in twee etappen' uit te voeren.¹ Voorshands kwam het kabinet niet verder dan tot de vaststelling (4 juli), dat een brief aan de koningin gestuurd zou worden waarin het besluit van 26 juni zou worden toegelicht (men hoopte dus dat zij van haar weigering om mee te gaan zou terugkomen). Bij nader inzien bleek de Geer daarvoor niet te voelen ('aangezien de brief gericht zou zijn tegen een door de koningin genomen beslissing'), maar onder pressie van vooral Welter en Dijkhoorn werd afgesproken dat dezen samen toch een concept zouden opstellen. Dat concept was daags nadien gereed, maar een brief was nog niet verzonden toen op 8 juli bericht kwam dat de koningin de Geer wenste te spreken. Dat gesprek vond de rode plaats. 'H. M. blijft bij haar besluit', notuleerde Albarda. 'H. M. zou nu wensen, dat een delegatie derwaarts gaat, nl. een minderheid. Dit zal H. M. schriftelijk bevestigen . . . Meent dat min. pres. aan het hoofd daarvan zal staan, maar min. v. buitenl. zaken hier zal moeten blijven . . . Besloten wordt, de brief van H. M. af te wachten.'²

Die brief kwam nog diezelfde dag binnen, keurig gesteld in de traditionele vormen. 'Ingevolge de bevelen van Hare Majesteit de Koningin heb ik', aldus de directeur van haar kabinet aan de 'voorzitter van de raad van ministers',

'de eer, Uwe Excellentie te bevestigen dat Hare Majesteit om redenen, mondeling met Uwe Excellentie besproken, het onder de tegenwoordige omstandigheden in 's lands belang zeer gewenst acht, dat Uwe Excellentie als voorzitter van de raad van ministers zich thans met enige Harer ambtgenoten naar Nederlands-Indië begeeft.'³

Tegen het denkbeeld dat slechts een minderheid van de ministerraad naar Indië zou gaan, werden, toen de raad op 11 juli bijeenkwam, allerlei bezwaren ingebracht. Er werd gestemd: *voor* stemden Gerbrandy (uiteraard: hij had het denkbeeld het eerst geopperd), van Boeyen en van Kleffens, *tegen* alle overigen. Een dag later werd vastgesteld (slechts Gerbrandy sprak zich daartegen uit), dat de door Welter en Dijkhoorn op 5 juli vervaardigde concept-brief (de brief waarin toegelicht werd, waarom verplaatsing van de *gehele* regering naar Indië wenselijk was) alsnog aan de koningin toe-

¹ A.v., 3 juli 1940. ² A.v., 10 juli 1940. ³ Exemplaar in Collectie-Bolkestein, 10.